

Bruselj, 20.2.2013
COM(2013) 83 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Socialne naložbe za rast in kohezijo – vključno z izvajanjem Evropskega socialnega
sklada 2014–2020**

{SWD(2013) 38 final}

{SWD(2013) 39 final}

{SWD(2013) 40 final}

{SWD(2013) 41 final}

{SWD(2013) 42 final}

{SWD(2013) 43 final}

{SWD(2013) 44 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Socialne naložbe za rast in kohezijo – vključno z izvajanjem Evropskega socialnega sklada 2014–2020

UVOD

Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast¹ določa cilje za rešitev vsaj 20 milijonov ljudi iz revščine in socialne izključenosti ter povečanje zaposlenosti prebivalstva v starosti od 20 do 64 let na 75 %. Vodilne pobude strategije Evropa 2020, vključno z *Evropsko platformo za boj proti revščini in izključenosti* ter *Programom za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta*, podpirajo prizadevanja za doseg te ciljev. Evropski semester zagotavlja okvir za usmerjanje in spremljanje gospodarskih in socialnih reform držav članic. Odprta metoda koordinacije za socialno zaščito in socialno vključenost je prispevala k usmerjanju izvajanja strukturnih reform držav članic na teh področjih. Spodbujanje ekonomske, socialne in teritorialne kohezije ter boj proti socialni izključenosti in diskriminaciji sta temeljna cilja Evropske unije, opredeljena v Pogodbi². Listina Evropske unije o temeljnih pravicah določa, da morajo institucije EU kot tudi države članice pri izvajanju zakonodaje EU spoštovati osebne, državljsanske, politične, ekonomske in socialne pravice.

Predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso je v svojem govoru o stanju v Uniji leta 2012 poudaril: „Dejansko so evropske države, ki imajo najučinkovitejše sisteme socialnega varstva in najbolj razvita socialna partnerstva, tiste, ki imajo najuspešnejša in najbolj konkurenčna gospodarstva na svetu.“

Vendar so izzivi, ki jih prinaša kriza, privedli do naraščanja tveganja revščine in socialne izključenosti ter izključenosti s trga dela v številnih državah³. Razlike v državah članicah in med njimi se tudi večajo. Ta situacija ne le zmanjšuje možnosti za doseg ciljev strategije Evropa 2020 in konkurenčnost Evrope v globaliziranem svetu, temveč bi lahko imela široke negativne družbene in gospodarske posledice glede na to, da družbene in gospodarske stroške brezposelnosti, revščine in socialne izključenosti ne nosijo le posamezniki, temveč družba kot celota⁴.

Sistemi socialnega varstva so prispevali k izboljšanju rezultatov, doseženih na področju sociale, vendar se srečujejo s posledicami demografskih sprememb ter finančne in gospodarske krize. Iz tega izhajajoči pritisk na javne proračune in tveganje strukturnih primanjkljajev na trgu dela v prihodnosti krepi potrebo po posodobitvi socialnih politik, da bi se povečali njihova uspešnost in učinkovitost ter način financiranja. Bistveno je zagotoviti čim boljše uporabo obstoječih sredstev in se izogniti morebitnim dolgotrajnim škodljivim učinkom krize tako v državah s hudimi proračunskimi omejitvami kot tudi v državah članicah,

¹ Sporočilo Komisije, Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast, COM(2010) 2020 z dne 3. marca 2010; Sklepi Evropskega sveta z dne 17. junija 2010.

² Člen 3 Pogodbe o Evropski uniji.

³ Število ljudi na pragu revščine in socialne izključenosti se je od leta 2008 povečalo v 18 od 26 držav članic, za katere so na voljo podatki za leto 2011 (Eurostat).

⁴ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD(2013) 38.

ki imajo večji manevrski prostor. Prihodnja gospodarska rast in konkurenčnost zahtevata naložbe v človeški kapital, ki je temelj produktivnosti in inovacij⁵.

Sistemi socialnega varstva izpolnjujejo tri funkcije: vlagati na področju sociale, zagotavljati socialno zaščito in stabilizirati gospodarstvo. Socialne naložbe vključujejo krepitev sedanjih in prihodnjih zmogljivosti ljudi. Z drugimi besedami, ob takojšnjih učinkih imajo socialne politike tudi trajni učinek z zagotavljanjem gospodarskih in socialnih koristi, zlasti v smislu možnosti za zaposlitev ali dohodkov iz dela. Socialne naložbe zlasti prispevajo k „pripravi“ ljudi na življenjska tveganja in ne zgolj k „popravljanju“ posledic. Posodobitev socialnih politik zahteva sistematično predhodno usmerjanje odločitev o financiranju na podlagi rezultatov in sistematično obravnavanje vloge socialnih politik v različnih življenjskih obdobjih: od izobraževanja prek dela in brezposelnosti do bolezni in starosti.

Socialne politike imajo pogosto dve ali celo vse tri zgoraj navedene funkcije, te pa se lahko vzajemno krepijo. Funkcija zaščite na splošno v neugodnih obdobjih omogoča, da se predhodne naložbe v človeški kapital ohranijo. Zato bi bilo zavajajoče dodeliti posamezne dele proračuna posamezni funkciji. Naložbena razsežnost odhodkov posamezne politike je zelo odvisna od značilnosti njene zasnove (pogoji, trajanje idr.), zadevnih nacionalnih razmer (dopolnjevanje z drugimi politikami) in časovnih okoliščin (poslovni cikel, pot rasti). Varstvo otrok ima na primer zaščitno vlogo, vendar vsebuje tudi znatno naložbeno razsežnost, če je dobro zasnovano, tako da posamezniku omogoči izboljšati spretnosti in vključevanje. Švedska ima eno najvišjih stopenj zaposlenosti žensk v Evropi zaradi družini prijaznih politik zaposlovanja, velikodušnega starševskega dopusta, vse skupaj v povezavi z naložbami v vsesplošno zagotavljanje otroškega varstva.

Dobro zasnovani sistemi socialnega varstva, ki združujejo močno razsežnost socialnih naložb z drugima dvema funkcijama, in sicer zaščito in stabilizacijo, povečajo učinkovitost in uspešnost socialnih politik, hkrati pa zagotavljajo trajno podporo za pravičnejšo in bolj vključujočo družbo. Posodobitev socialnih politik zlasti pomeni dajanje vidnejše vloge ukrepom aktiviranja. To ljudem omogoča, da dejavno sodelujejo v družbi in gospodarstvu po svojih najboljših močeh. Sistemi pomoči bi morali zagotoviti strategijo izhoda, zato bi načeloma morali biti začasni. Določitev pogojev za dosego ustreznega in posebnega cilja (npr. sodelovanje v usposabljanju) je del tega. Pomoč bi morala biti bolj usmerjena k tistim, ki jo potrebujejo, in sicer takrat, ko jo potrebujejo. Individualizirane ter integrirane storitve in dajatve lahko (npr. prek enotne vstopne točke) povečajo učinkovitost socialnih politik. Poenostavljeni postopki lahko ljudem v stiski olajšajo dostop do dajatev in storitev ter preprečijo prekrivanje sistemov pomoči in stroškov.

To sporočilo spremlja priporočilo Komisije z naslovom „Vlaganje v otroke: prekinitev kroga prikrajšanosti“ in vrsta delovnih dokumentov služb Komisije. Skupaj tvorijo „sveženj o socialnih naložbah“. To zagotavlja okvir politike za preusmeritev politik držav članic, kadar je potrebno, k socialnim naložbam skozi vse življenje, da bi zagotovili ustreznost in vzdržnost proračunov za socialne politike ter za vlade in zasebni sektor kot celoto, kot se je o tem tudi izjasnil Evropski parlament v svoji resoluciji o „paktu za socialne naložbe“⁶. To je v skladu z letnim pregledom rasti, ki spodbuja države članice, naj „vlagajo v z delovnimi mesti bogato in vključujočo rast“, in s pozivom k nadaljnjemu posodabljanju sistemov socialne zaščite, da se zagotovijo njihova učinkovitost, ustreznost in vzdržnost. Sveženj vsebuje smernice v pomoč

⁵ Kot je poudarjeno v sporočilu Komisije Močnejša evropska industrija za rast in oživitev gospodarstva, COM(2012) 582 z dne 10. oktobra 2012.

⁶ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. novembra 2012 o paktu za socialne naložbe – odgovor na krizo.

pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020 z vzpostavitvijo povezave med socialnimi politikami, reformami, kot so bile priporočene v okviru evropskega semestra za doseg ciljev strategije Evropa 2020, in ustreznimi skladi EU. Pri tem sta potrebna tudi natančnejše merjenje revščine in večja pravočasnost socialnih statistik, ki na ravni EU spremljajo trende in doseganje rezultatov⁷.

Sveženj v celoti dopolnjuje sveženj o zaposlovanju⁸, ki določa pot k okrevanju s številnimi novimi delovnimi mesti, belo knjigo o pokojninah⁹, ki predstavlja strategijo za ustrezne, vzdržne in varne pokojnine, ter sveženj o zaposlovanju mladih¹⁰, ki posebej obravnava položaj mladih. Prav tako temelji na regulativnem okviru, predlaganem za izvajanje kohezijske politike v naslednjem finančnem obdobju 2014–2020, ter zlasti na področju uporabe Evropskega socialnega sklada (ESS) in predlogu, da se najmanj 20 % sredstev ESS v vsaki državi članici nameni za spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini.

1. IZZIVI

Spreminjajoče se demografske razmere

Po letu 2013 se bo obseg delovno aktivnega prebivalstva v Evropi prvič zmanjšal, medtem ko se bo delež starejših ljudi hitro večal. Zdaj imamo štiri aktivne osebe na osebo, starejšo od 65 let, in to razmerje se bo do leta 2040 prepolovilo.

Obstajajo razlike med državami, regijami in sektorji. Na splošno je imela EU v zadnjih letih skromno rast prebivalstva, medtem ko se je v številnih državah članicah, vseh v vzhodnem delu EU, v zadnjem desetletju prebivalstvo stalno krčilo. Nekatere prikrajšane regije, v katerih narašča populacija marginaliziranih skupnosti, se soočajo s posebnimi izzivi.

Staranje, višja razmerja odvisnosti in nižja produktivnost prebivalstva pritiskajo na dostopnost in vzdržnost javnih proračunov za socialne politike¹¹. Gospodarska kriza je še povečala brezposelnost, znižala prihodke od davkov in povečala število ljudi, ki potrebujejo dajatve, kar ogroža vzdržnost naših sistemov socialne zaščite.

Medtem ko demografski izziv zadeva vse države članice, obstajajo velike razlike v letih zdravega življenja in pričakovani življenjski dobi v EU. To je posledica številnih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje, vključno z odstopanji v življenjskih in delovnih razmerah ter načinu življenja. Razlike v dostopnosti in kakovosti zdravstvenega varstva prav tako prispevajo k temu.

Možnosti za povečanje učinkovitosti socialnih politik

Izzivi, ki jih prinašajo spreminjajoče se demografske razmere, so se zaradi krize še povečali, kar krepi pritisk na proračune držav članic v času, ko so potrebna večja prizadevanja za izpolnitev ciljev strategije Evropa 2020.

Ker se večina sredstev socialne politike porabi za pokojnine in zdravstveno, v povprečju

⁷ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD (2013) 38.

⁸ Sporočilo Komisije, K okrevanju s številnimi novimi delovnimi mesti, COM(2012) 173 z dne 18. aprila 2012.

⁹ Bela knjiga Komisije, Agenda za ustrezne, varne in vzdržne pokojnine, COM(2012) 55 z dne 16. februarja 2012.

¹⁰ Sporočilo Komisije, Za zaposlovanje mladih, COM(2012) 727 z dne 5. decembra 2012.

¹¹ Za podrobno oceno proračunskih posledic staranja prebivalstva si oglejte poročilo o staranju prebivalstva za leto 2012 na spletni strani http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf.

predstavlja približno 29,5 % BDP v EU, je v prizadevanjih za konsolidacijo natančno preučena. Številne reforme si morajo prizadevati za povečanje učinkovitosti ter biti pozorne na to, da so reforme dobro zasnovane, da bi se izognili negativnim vplivom na stopnje revščine, produktivnost in gospodarsko rast, zdravje prebivalstva in socialno kohezijo.

Zagotavljanje vzdržnosti in ustreznosti socialnih politik od držav članic zahteva, da poiščejo načine za povečanje uspešnosti in učinkovitosti, hkrati pa obravnavajo ključne demografske in družbene spremembe¹². V nekaterih primerih veliko število socialnih dajatev, agencij in pogojev za upravičenost povzroča dodatne upravne stroške in njihovo slabo pokritost pri tistih, ki pomoč najbolj potrebujejo. Tudi nezadostno spremljanje povzroča nepotrebno porabo. Nekateri denarne dajatve in socialne storitve so tudi slabo usmerjene in ne dosežejo ljudi, ki pomoč potrebujejo¹³.

Države članice s podobnimi ravnmi porabe za socialne politike dosegajo različne rezultate na področju zmanjševanja revščine, zaposlovanja in zdravja. To kaže, da obstajajo možnosti za izboljšanje načinov porabe sredstev¹⁴.

Letni pregled rasti (Annual Growth Survey – AGS), ki začena evropski semester 2013, kaže, da je sedanje prestrukturiranje naših gospodarstev moteče, politično težavno in socialno zahtevno, vendar potrebno za postavitev temeljev za prihodnjo rast in konkurenčnost, ki bosta pametni, trajnostni in vključujoči. Letni pregled rasti je prav tako poudaril potrebo po reformah zdravstvenih sistemov z dvojnimi cilji: zagotoviti dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva in učinkoviteje uporabiti javna sredstva. Da je treba pospešiti reforme, je že bilo upoštevano v priporočilih za posamezno državo (CSR) 2012, ki pozivajo k podaljšanju delovnega življenja in spodbudam za delo z zagotavljanjem boljših (zaposlitvenih) priložnosti za ženske in mlade, izboljšanjem učinkovitosti socialnih transferjev in sistemov pomoči ter zagotavljanjem dostopa do kakovostnih storitev.

Sredstva zasebnega in tretjega sektorja za dopolnitev javnih prizadevanj

Sredstva za socialne politike niso omejena na tista iz javnega sektorja. Znatno del jih prihaja od ljudi in družin. Poleg tega neprofitne organizacije zagotavljajo socialne storitve v znatnem obsegu. Te segajo od zavetišč za brezdomce, podpore za starejše osebe in invalide do svetovalnih centrov za socialne dajatve na splošno. Socialna podjetja¹⁵ lahko dopolnijo prizadevanja javnega sektorja in so lahko pionirji pri razvoju novih trgov, vendar potrebujejo več podpore, kot so je zdaj deležna¹⁶. Profitne dele zasebnega sektorja bi bilo treba dodatno spodbuditi, naj izrabijo potencial socialnih naložb, na primer s pomočjo zdravega in varnega socialnega in delovnega okolja. To ni omejeno samo na družbeno odgovornost podjetij in vključuje na primer usposabljanje na delovnem mestu, interno varstvo otrok, spodbujanje zdravja ter dostopna in družinam prijazna delovna mesta.

¹² Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD(2013) 38.

¹³ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Report on Follow-up on the Implementation by the Member States of the 2008 European Commission Recommendation on Active Inclusion of People Excluded from the Labour Market – Towards a social investment approach*, SWD(2013) 39.

¹⁴ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD(2013) 38.

¹⁵ Socialno gospodarstvo, znano tudi kot „tretji sektor“, se nanaša na nevladne akterje, kot so lokalne organizacije, prostovoljne organizacije in socialna podjetja, ki izvajajo dejavnosti v družbeno korist. Socialna podjetja so podjetja s predvsem socialnimi cilji, v katerih se presežki običajno ponovno vložijo v podjetje ali v skupnost ter pri katerih ne gre toliko za povečanje dobička za lastnike ali delničarje.

¹⁶ Kot je poudarjeno v sporočilu Komisije o pobudi za socialno podjetništvo z naslovom *Pobuda za socialno podjetništvo, Ustvarjanje ekosistema za spodbujanje socialnih podjetij kot ključnih akterjev socialnega podjetništva in socialnih inovacij*, COM(2011) 682 z dne 25. oktobra 2011.

Na socialnem področju države članice še vedno nezadostno izkoriščajo inovativnejše pristope k financiranju, vključno z uporabo udeležbe zasebnega sektorja in finančnega inženiringa prek instrumentov, kot so mikrofinanciranje, jamstva na osnovi politike in socialne obveznice¹⁷, ki bi morali doprinesti k proračunskim prihrankom.

Potreba po naložbah v človeški kapital skozi celotno življenje in zagotavljanju ustreznih sredstev za preživljanje

Če naj bi cilji strategije Evropa 2020 postali resničnost, je treba sprejeti korektivne ukrepe na različnih področjih in se odzivati na izzive, s katerimi se soočamo v različnih obdobjih življenja.

Otroci, ki odraščajo v revščini, pogosto ostanejo revni celo življenje. Močna prikrajšanost, s katero se soočajo v otroštvu, na primer v smislu izobraževanja¹⁸ in zdravja, se v toku življenja še poveča. Zato je zelo pomembno upoštevati dejavnike zdravja skozi celotno življenje. Slab šolski uspeh se neposredno izrazi v slabših zaposlitvenih možnostih in nižjem zaslužku v prihodnosti. Romski otroci so na primer še posebej v nevarnosti, da bi bili družbeno in ekonomsko marginalizirani ter diskriminirani. Samo polovica jih ima dostop do vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu (ECEC), kar je približno polovica povprečja EU, in v več državah članicah jih manj kot 10 % zaključi srednjo šolo, kar privede do nizkih stopenj zaposlenosti. Na Češkem imata le dve desetini Romov, ki živijo v marginaliziranih krajih, opravljenega nekaj formalnega usposabljanja ali srednješolskega izobraževanja, kar vnaprej določi njihovo poklicno pot¹⁹.

Potreba po naložbah v človeški kapital se začne v zgodnji mladosti in se nadaljuje skozi vse življenje. Stopnja brezposelnosti mladih trenutno znaša 23,4 % in je v porastu. Hkrati ni napredka pri zmanjševanju osipa in doseganju terciarne stopnje izobrazbe. Poleg tega je zaskrbljujoče visok delež mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposabljujejo (NEET); leta 2011 jih je bilo takih 12,9 % mladih Evropejcev (starih od 15 do 24 let) ali skupaj 7,5 milijona ljudi. Posledica tega je, da v nekaterih državah članicah mladi postajajo razmeroma bolj izpostavljeni tveganju revščine kot starejši. Takšna tveganja in pomanjkanje zaposlitev so tudi resen problem na številnih podeželskih območjih v EU, kjer mladi težje vstopijo na trg dela ali najdejo zaposlitev v primerjavi z mladimi, ki živijo na urbanih območjih in v velikih mestih²⁰.

Ljudi v najboljših letih in starejše delavce prizadeva hitra rast dolgotrajne brezposelnosti. To jih izpostavlja tveganju revščine in predstavlja nevarnost za njihovo zaposljivost, stabilnost njihovih družin ter njihovo telesno in duševno zdravje.

Poleg tega se mladi, (starejše) ženske, brezposelni, invalidi in tudi migranti, ki živijo v Evropi, soočajo s stisko. Trpijo zelo visoko stopnjo brezposelnosti (19,6 % v letu 2011 v primerjavi z 9,7 % v povprečju). Stopnja zaposlenosti invalidov je približno 25 % nižja kot za ljudi brez invalidnosti. Nadalje tveganje revščine in socialne izključenosti ljudi tujega porekla, starih od 25 do 54 let, v povprečju za več kot 10 odstotnih točk presega tisto za ostalo

¹⁷ Z obveznico s socialnim učinkom zasebni vlagatelj običajno zagotovi sredstva izvajalcu socialnih storitev za izvajanje socialnega programa v zameno za obljubo („obveznico“) javnega sektorja, da bo povrnil začetno naložbo in izplačal stopnjo donosa, če bo program dosegel vnaprej določene socialne rezultate.

¹⁸ Na primer omejen dostop do visokokakovostne izobrazbe, omejen dostop do dodatne učne pomoči, pomanjkanje starševske podpore ali dostopa do drugih (neformalnih) možnosti učenja idr.

¹⁹ Svetovna banka, enota za človekov razvoj, regija Evropa in srednja Azija: *Europe and Central Asia Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia Policy Note* (30. september 2010).

²⁰ Glej delovni dokument služb Komisije, SWD(2012) 44 final z dne 7. marca 2012.

prebivalstvo v EU kot celoti²¹. Razlika glede tveganja revščine po socialnih transferjih med migranti in državljani EU je prav tako občutna, in sicer dosega osem odstotnih točk²². Poleg tega obstaja pri otrocih iz migrantskih družin večje tveganje, da zgodaj opustijo šolanje.

Poleg tega trgi dela še niso vključujoči. V nekaterih državah je zviševanje stopnje, po kateri ženske in osebe iz migrantskih družin vstopajo na trg dela, zelo počasno, povprečno število ur dela pa ostaja nizko. Segmentacija in polarizacija trga dela povzročata velike neenakosti na trgu v številnih državah, davčni in socialni sistemi pa lahko nespodbudno vplivajo na delo, zlasti za tiste z nizkimi dohodki in prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu. Predčasno upokojevanje in vrzeli med dejansko in zakonsko predpisano upokojitveno starostjo upočasnjujejo gospodarsko dejavnost.

Za veliko ljudi njihova trenutna zaposlitev ne zadošča za izhod iz revščine. Revni zaposleni pomenijo tretjino delovno sposobnih odraslih, ki jih ogroža revščina²³.

Kljub prizadevanjem za posodobitev mreže socialne varnosti je napredek po EU neenakomeren in v številnih državah članicah socialni modeli prepogosto ne uspejo preprečiti revščine, socialne izključenosti in/ali dolgoročne brezposelnosti nekaterih delov prebivalstva. Brez socialne zaščite bi lahko bile stopnje revščine do dvakrat višje; vseeno pa vedno več ljudi bodisi prejema nezadostne datjave bodisi nima nobenega kritja. Vedno več gospodinjstev je v finančnih težavah²⁴.

Neenakosti pri razpoložljivem dohodku so se v nekaterih državah povečale, medtem ko se je hkrati absolutni življenjski standard za mnoge, ki so že v ranljivem položaju, nesorazmerno znižal. To je v nasprotju s socialnimi pravicami državljanov do dostojnega življenja²⁵. Nadalje naj bi bilo v skladu s predvidevanji za leto 2009²⁶ v EU do 410 000 brezdomcev in to vsako noč. Ta številka se v večini držav članic povečuje in veliko več ljudi je v neposredni nevarnosti deložacije²⁷.

Odpravljanje razlik med spoloma

Posebne izzive, ki jih stalno prinašajo razlike med spoloma, bi bilo treba obravnavati na bolj usklajen način²⁸. V EU živi v revščini 12 milijonov več žensk kot moških. Poleg tega da ženske prejemajo nižje plače, so tudi manj prisotne na trgu dela in opravijo manj delovnih ur, delno zaradi neplačanih gospodinjskih opravil, nege in varstva otrok ter dolgotrajne oskrbe. Zlasti se to kaže na slednje načine:

- stopnja aktivnosti žensk, ki je še vedno 16,4 % nižja kot pri moških, odraža vztrajajoče razlike pri delitvi gospodinjskih opravil (64,9 % v primerjavi s 77,6 % za starostno skupino od 15 do 64 let v letu 2011);
- večji delež žensk, ki delajo s krajšim delovnim časom, pomeni 17,0 % nižje število povprečnih tedenskih delovnih ur žensk (33,7 v primerjavi s 40,6 ur v letu 2011);

²¹ Vir: Eurostat, EU-SILC 2008.

²² Vir: Eurostat, EU-SILC 2008.

²³ Četrtni pregled zaposlovanja in socialnih razmer v EU, december 2012.

²⁴ Finančne težave pomeni, da morajo gospodinjstva uporabiti prihranke ali se morajo zadolžiti za pokritje tekočih stroškov.

²⁵ Glej tudi Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, ki v poglavju III o enakosti določa pravice otroka (člen 24) in starejših (člen 25), enakost žensk in moških (člen 23) ter vključenost invalidov (člen 26).

²⁶ Po opredelitvi ETHOS: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>.

²⁷ „A social inclusion roadmap for Europe 2020“, H. Frazer, E. Marlier, I. Nicaise, 2010.

²⁸ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD(2013) 38.

- razlika v plačilu med spoloma v višini 16,2% (v povprečni bruto urni postavki, 2010), ki je deloma posledica tega, da ženske prejemajo nižje plačilo za delo enake vrednosti, in deloma zaradi tega, ker veliko žensk dela na slabše plačanih delovnih mestih.

Ob upoštevanju vsega tega je mogoče oceniti, da je celotni dohodek žensk v povprečju za več kot 40 % nižji kot pri moških²⁹. Razlike med spoloma so prisotne v celotnem življenju posameznika in njihovi negativni učinki se seštevajo v času, posledica tega pa so na primer nižji BDP, nižji prispevki za socialno varnost in večja revščina pri starejših ženskah, z 18 % žensk v starosti 65 let in več, ki so izpostavljene tveganju revščine, v primerjavi s 13 % moških. Pripadnost prikrajšanemu okolju ali etnični manjšini te razlike še povečuje.

2. KAJ JE TREBA STORITI? OSREDOTOČENJE NA ENOSTAVNE, USMERJENE IN POGOJENE SOCIALNE NALOŽBE

Kljub velikim razlikam, ki obstajajo med državami članicami, se vse soočajo s strukturnimi, socialnimi in demografskimi izzivi. Tiste, ki so se za model rasti, ki vključuje pristop socialnih naložb, v svojih socialnih politikah odločile zgodaj in dosledno ter pred krizo, imajo bolj vključujočo rast kot druge³⁰. Posodabljanje socialnih politik je zadeva skupnega pomena na ravni EU, saj lahko imajo neučinkovite socialne politike v eni državi posledice za druge države, zlasti v euroobmočju. Nezadostne naložbe v socialne politike, ki krepijo razvoj človeškega kapitala, na primer v vzgojo in izobraževanje v zgodnjem otroštvu, se v nekaterih državah članicah odražajo v nižjih stopnjah izobrazbe in splošnem znižanju ravni spretnosti³¹. To lahko prispeva k pojasnitvi razlik v gospodarski konkurenčnosti med državami članicami in trenutnega neravnovesja v EMU, saj imata skromna izobrazba in usposobljenost za posledico slabšo in manj produktivno delovno silo. V državah članicah z omejeno gospodarsko konkurenčnostjo to lahko povzroči tudi težnjo pri visoko usposobljenih, da bi zapustili državo izvora in našli delo drugje, kar še dodatno zmanjšuje potencialno produktivnost.

Države članice, ki se soočajo z dolgoročnimi strukturnimi izzivi, se morajo prilagoditi za zagotovitev ustreznosti in vzdržnosti svojih socialnih modelov in njihovega prispevanja k stabilizaciji gospodarstva. Če neka oseba v nekem trenutku ne more najti dela, bi se bilo treba osredotočiti na izboljšanje njenih sposobnosti, da bi se ji pomagalo ponovno vključiti na trg dela. To je treba doseči s ciljno usmerjenim pristopom, ki je osredotočen na individualne potrebe in se uresničuje na stroškovno najbolj učinkovit način.

Omogočanje, da lahko posamezniki v celoti uresničijo svoj potencial ter sodelujejo v družbenem in gospodarskem življenju, potegne za sabo podporo ljudem v kritičnih trenutkih njihovega življenja. To se začne z vlaganjem v otroke in mlade ter se nadaljuje tudi pozneje. Socialne inovacije morajo biti sestavni del potrebnih prilagoditev s preskušanjem novih pristopov politik, med katerimi bodo izbrani najučinkovitejši.

²⁹ Na podlagi izračunov Komisije.

³⁰ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD (2013) 38.

³¹ Glej OECD (2012) „*Starting strong III: A quality toolbox for Early Childhood Education and Care*“, OECD, Pariz – za dokaz, kako so politike predšolske vzgoje vplivale na rezultate PISA (2009), in o razlikah med državami članicami na področju vlaganja v te politike.

2.1. Okrepitev vzdržnosti in ustreznosti socialnih sistemov prek poenostavitve in boljše usmerjenosti

Za doseg ciljev strategije Evropa 2020 je potreben nov pristop, ki upošteva proračunske omejitve in demografske izzive, s katerimi se soočajo države članice. Socialne politike morajo biti ustrezne in vzdržne, saj sta to dve plati iste medalje. Najprej je torej treba učinkoviteje in uspešneje uporabljati razpoložljive vire s poenostavitvijo, boljšo usmerjenostjo in upoštevanjem pogojev pri oblikovanju politik Univerzalizem in selektivnost je treba uporabljati na razumen način. Na primer, predšolsko izobraževanje, ki je široko dostopno otrokom v Franciji, je pokazalo znaten in trajno pozitiven učinek na sposobnosti otrok, da so uspešni v šoli, dolgoročno gledano pa dobijo višje plače na trgu dela.

Delovni dokument služb Komisije o vlaganju v zdravstvo³² predstavlja, kako lahko pametno vlaganje v zdravstvo privede do boljših rezultatov glede zdravja, produktivnosti, zaposljivosti, socialne vključenosti in stroškovno učinkovite uporabe javnih sredstev, kar prispeva k fiskalni vzdržnosti zdravstvenih sistemov³³, vlaganju v človeški kapital in enakosti v zdravju³⁴.

Optimalen učinek porabe bi bilo treba zagotoviti s povečanjem prizadevanj za zmanjšanje goljufij in upravnih bremen za uporabnike in izvajalce. Strukturo financiranja je mogoče okrepiti z izboljšanjem pobiranja davkov, razširitvijo davčne osnove, kritičnim pregledom davčnih odhodkov in oblikovanjem davčne strukture, ki je bolj naklonjena rasti, na primer s pomočjo okoljskih davkov. Nazadnje, socialne politike bi morale biti bolj usmerjene k tistim, ki najbolj potrebujejo pomoč, z zagotavljanjem boljše stopnje uporabe, s čimer se hkrati izboljšata ustreznost in vzdržnost.

Komisija poziva države članice, naj:

- bolje upoštevajo socialne naložbe pri dodeljevanju sredstev in splošni arhitekturi socialne politike. To pomeni večji poudarek na politikah, kot so varstvo (otrok), izobraževanje, usposabljanje, aktivne politike trga dela, stanovanjska podpora, rehabilitacija in zdravstvene storitve. Izboljšajo naj vzdržnost zdravstvenih sistemov³⁵. Strukture financiranja bi bilo treba izboljšati, na primer s pomočjo učinkovitega pobiranja davkov, razširitve davčnih osnov in oblikovanja davčne strukture, ki je bolj naklonjena rasti, ter z izogibanjem negativnim vplivom na povpraševanje po delovni sili. Napredek je treba navesti v nacionalnih programih reform (NPR);
- poenostavijo sisteme dajatev in njihovo upravljanje za uporabnike in izvajalce, da se zmanjšajo upravna bremena in preprečijo goljufije ter poveča število prejemnikov v ciljnih skupinah. To bi lahko dosegli na primer z vzpostavitvijo sistema „vse na enem mestu“ in odpravo prevelikega števila različnih vrst dajatev za posamezni primer. Izboljšajo naj usmerjenost socialnih politik za zagotovitev, da tisti, ki so v najhujši stiski, prejmejo ustrezno podporo, hkrati pa zmanjšajo obremenitev javnih financ.

Komisija bo podprla države članice s:

³² Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Investing in Health* SWD(2013) 43.

³³ Sklepi Sveta, 3054. seja Sveta za ekonomske in finančne zadeve, Bruselj, 7. decembra 2010.

³⁴ Sklepi Sveta o skupnih vrednotah in načelih zdravstvenih sistemov Evropske unije (2006/C 146/01).

³⁵ To mora temeljiti na skupnem poročilu o zdravstvenih sistemih Odbora za ekonomsko politiko in Komisije ter na sodelovanju držav članic v okviru procesov razmišljanja Sveta o zdravstvenih sistemih in o kroničnih boleznih.

- spremljanjem, v okviru evropskega semestra, učinkovitosti in uspešnosti socialnih sistemov ter njihove usmerjenosti k socialnim naložbam, z namenom, da se izboljšata tudi ustreznost in vzdržnost. Odbor za socialno zaščito (SPC) se bo skladu s pooblastilom Sveta³⁶, in kot je napovedal v svojem delovnem programu za leto 2013, posvetil financiranju sistemov socialne zaščite ter učinkovitosti in uspešnosti odhodkov za socialno zaščito. To bo vključevalo oblikovanje metodologije v podporo pri tem delu do konca leta 2013. To delo bo temeljilo na analizi in izmenjavi dobre prakse v okviru odprte metode koordinacije za socialno zaščito in socialno vključenost (socialna OMK);
- ustanovitvijo skupine strokovnjakov v letu 2013, ki bo zagotavljala neodvisno svetovanje o učinkovitih načinih vlaganja v zdravstvo³⁷.

2.2. Nadaljnje aktiviranje in omogočanje politik prek ciljno usmerjene, pogojne in učinkovitejše podpore

Ukrepanje vlade in delodajalcev v državah članicah je potrebno za nadaljnje povečanje udeležbe delovne sile, zlasti z odpravo preostalih ovir za polno udeležbo, ter povečanje ustvarjanja novih delovnih mest in povpraševanja po delovni sili.

Poleg smernic za delovanje iz svežnjev o zaposlovanju in ponovnem razmisleku o izobraževanju³⁸, ki se osredotočajo na stanje ponudbe oziroma povpraševanja na trgu dela, to pomeni naložbe v socialne politike, storitve in denarne dajatve, tj. dejavnike aktiviranja in omogočanja. Socialne naložbe se morajo osredotočiti na rezultate za posameznika in družbo nasploh. Podpora mora posameznikom ponuditi izhodno strategijo, biti dodeljena za toliko časa, kot je potrebno, in torej biti načeloma začasne narave. V nekaterih primerih pomenijo socialne storitve večjo podporo kot denarne dajatve. Poleg tega morajo biti nekatere vrste podpore vzajemne – pogojene s posameznikovo dosego ustreznega in posebnega cilja po njegovih najboljših močeh, kot se pogosto izvaja na primer v zvezi z nadomestili za primer brezposelnosti.

Izvajanje priporočila o dejavnem vključevanju³⁹ in smernice iz tega svežnja⁴⁰ so v zvezi s tem ključnega pomena. Ukrepi morajo biti uglašeni s potrebami posameznika, ne pa da so vezani na naravo podpore ali „ciljno skupino“, v kateri se ta oseba slučajno znajde. Storitve „vse na enem mestu“ in individualne pogodbe so primeri poenostavljenega pristopa, ki je uglašen s potrebami ljudi. Določitev referenčnih proračunov lahko podpre izvajanje tega priporočila⁴¹.

Davčni in socialni sistemi bi morali narediti delo finančno privlačno, socialne politike pa bi morale tudi zagotoviti ustrezna sredstva za preživljanje. Odpraviti bi bilo treba ovire za udeležbo žensk in ostalih premalo zastopanih delavcev na trgu dela. Potrebno je zgodnje

³⁶ Seja Sveta EPSCO z 17. 2. 2012:[prične] „z delom v zvezi s financiranjem sistemov socialne zaščite, k sodelovanju pri tem pa pozove tudi druge ustrezne odbore“.

³⁷ Sklep Komisije 2012/C 198/06 z dne 5. julija 2012 o ustanovitvi medsektorske in neodvisne skupine strokovnjakov za svetovanje o učinkovitih načinih vlaganja v zdravstvo.

³⁸ Sporočilo Komisije – „Ponovni razmislek o izobraževanju: naložbe v spretnosti za boljše socialno-ekonomske rezultate“, COM(2012) 669 z dne 20. novembra 2012.

³⁹ Priporočilo Komisije z dne 3. oktobra 2008 o dejavnem vključevanju oseb, izključenih s trga dela (2008/867/ES, objavljeno v UL L 307/11, 18.11.2008).

⁴⁰ Glej delovni dokument služb Evropske komisije – *Report on Follow-up on the Implementation by the Member States of the 2008 European Commission Recommendation on Active Inclusion of People Excluded from the Labour Market – Towards a social investment approach*, SWD(2013) 39.

⁴¹ Referenčni proračuni vsebujejo seznam blaga in storitev, ki jih potrebuje družina določene velikosti in sestave, da lahko živi na določeni ravni blaginje, skupaj z oceno njihovih mesečnih ali letnih stroškov. Vir: Evropska mreža za zadolževanje potrošnikov (2009), Priročnik za referenčne proračune, str. 5.

ukrepanje, dopolnjeno z omogočanjem dostopa do osnovnih storitev, kot so bančni računi, internet, prevoz⁴², varstvo otrok, izobraževanje in zdravstvo. Pospeševanje oblikovanja cen⁴³, ki omogočijo boljšo ponudbo potrošniških proizvodov in storitev, ter izboljšanje finančne vključenosti sta drugi del teh prizadevanj. Izvajanje zakonodajnega svežnja o „bančnih računih“, vključno z ukrepi za zagotavljanje plačilnega računa z osnovnimi značilnostmi za vse potrošnike v EU, ki upošteva priporočilo iz leta 2011 o dostopu do osnovnega plačilnega računa⁴⁴, bo ključno.

Socialne naložbe imajo poseben pomen za ljudi, ki so jih nesorazmerno prizadeli brezposelnost, revščina, slabe stanovanjske razmere, slabo zdravstveno stanje in diskriminacija. Na primer, številni Romi so skrajno marginalizirani in živijo v zelo slabih socialno-ekonomskih razmerah. Potrebne so politike, ki odgovarjajo na njihove potrebe in zagotavljajo integrirano podporo. Reševanje vprašanja brezdomstva s poudarkom na preprečevanju in zgodnjem posredovanju lahko omogoči znatne prihranke na področjih zasilne nastanitve, zdravstvenega varstva in preprečevanja kriminala. To pomeni tudi pregled predpisov in praks v zvezi z deložacijo.

Inovativnost je bistveni element politike socialnih naložb, ker socialne politike zahtevajo stalno prilagajanje novim izzivom. To pomeni razvijanje in omogočanje novih izdelkov, storitev in modelov, njihovo preskušanje ter dajanje prednosti najbolj učinkovitim in uspešnim. Inovatorji na področju socialne politike potrebujejo okvir, ki med drugim omogoča preskušanje in spodbujanje novih finančnih mehanizmov ter merjenje in ocenjevanje učinka njihovih dejavnosti.

Inovacije na področju socialne politike je treba okrepiti, vključiti v oblikovanje politike in povezati s prednostnimi nalogami, kot je izvajanje priporočil za posamezno državo, vključno z uporabo Evropskega socialnega sklada.

Socialna podjetja in tretji sektor lahko dopolnijo prizadevanja javnega sektorja ter so lahko aktiverji pri razvoju novih storitev in trgov za državljane in javne uprave, vendar morajo za to pridobiti spretnosti in podporo. Pomembno je, da države članice socialnim podjetnikom zagotavljajo sisteme pomoči in spodbude za novoustanovljena podjetja ter vzpostavijo ugodno zakonodajno okolje⁴⁵. Primeri uspešnih projektov in smernice za nadaljnjo uporabo sredstev EU, zlasti ESS, so vključeni v ta sveženj⁴⁶.

Komisija poziva države članice, naj:

- v celoti in brez odlašanja izvajajo priporočilo Komisije o dejavnem vključevanju (2008), vključno po potrebi z uporabo ESS in ESRR ter z vključitvijo treh stebrov: ustrezne dohodkovne podpore, vključujočih trgov dela in podpornih storitev. Vzpostavijo naj pravni okvir, da se zagotovi dostop do učinkovitih, kakovostnih in cenovno dostopnih socialnih storitev, ki spoštujejo pravila EU. Na podlagi metodologije, ki jo bo Komisija razvila v sodelovanju z Odborom za socialno zaščito, naj določijo referenčne proračune v pomoč pri oblikovanju učinkovite in

⁴² Glej tudi zakonodajni okvir EU o pravicah potnikov in storitvah javnega prevoza, Uredba (EU) št. 1177/2010.

⁴³ Najnižja cena, ki jo potrošnik lahko plača za določeno blago ali storitev, vključno po potrebi z nakupom blaga ali storitev „v svežnju“.

⁴⁴ Priporočilo Komisije 2011/442/EU o dostopu do osnovnega plačilnega računa, 18.7.2011.

⁴⁵ Upoštevati je treba pravila EU o državni pomoči (uporabile bi se lahko možnosti, ki jih na primer zagotavlja uredba 800/2008 o splošnih skupinskih izjemah ali uredba 1998/2006 o pomoči *de minimis*),

⁴⁶ Glej delovni dokument služb Komisije – *Social Investment through the European Social Fund* SWD(2013) 44.

ustrezne dohodkovne podpore, ki upošteva socialne potrebe na lokalni, regionalni in nacionalni ravni⁴⁷. Napredek v zvezi z vsem tem bi se moral odraziti v nacionalnih programih reform;

- zmanjšajo vrzel v plačilu med spoloma in odpravijo druge ovire za udeležbo žensk in ostalih premalo zastopanih delavcev na trgu dela, med drugim s spodbujanjem delodajalcev, da odpravijo diskriminacijo na delovnem mestu in poskrbijo za ukrepe usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja (kot so storitve varstva otrok), prilagojena delovna mesta, vključno z rešitvami, ki temeljijo na IKT, e-dostop, upravljanje raznolikosti, programi za nadgradnjo spretnosti in usposabljanje, za priznavanje spretnosti in kvalifikacij ter mobilnost in zaporedne menjave poklicnih poti. To bi bilo treba doseči s sredstvi, kot so predpisi o trgu dela, predpisi o starševskem dopustu in davčne spodbude. Treba bi bilo sprejeti ukrepe za uskladitev davčnih in socialnih sistemov, da se bo delo izplačalo (postopno padajoči pragovi dajatev ali posebne davčne olajšave za delo). V ta namen bi bilo treba uporabiti ESS, ESRR, Evropski sklad za vključevanje (EIF) in Evropski sklad za migracije in azil;
- se borijo proti brezdomstvu s pomočjo celovitih strategij, ki temeljijo na preprečevanju, pristopih, ki postavljajo nastanitev v ospredje, in pregledovanju predpisov in praks glede deložacije, pri tem pa upoštevajo glavne ugotovitve smernic o preprečevanju brezdomstva iz tega svežnja;
- po potrebi uporabijo Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD) za odpravo materialnega pomanjkanja in brezdomstva, vključno s podporo spremljevalnih ukrepov, ki spodbujajo socialno vključevanje;
- izvajajo Priporočilo Komisije o dostopu do osnovnega plačilnega računa⁴⁸. Pospešijo naj oblikovanje cen, ki omogočajo boljšo ponudbo potrošniških izdelkov in storitev, ter izboljšajo finančno vključenost;
- razvijejo konkretne strategije za socialne inovacije, kot so javno-zasebna partnerstva v kombinaciji s tretjim sektorjem, zagotovijo ustrezno in predvidljivo finančno podporo (vključno z mikrofinanciranjem) ter omogočijo usposabljanje, povezovanje v mreže in mentorstvo, namenjene politikam, ki temeljijo na dejstvih. Za to in za povečanje števila uspešnih projektov naj v celoti izkoristijo možnosti financiranja iz ESS, ESRR in EKSRP, EIF in PSSI. Pri izvajanju zadevnih priporočil za posamezno državo naj dajo prednost inovacijam na področju socialnih politik in o tem poročajo v okviru nacionalnih programov reform;
- podpirajo socialne podjetnike⁴⁹ z zagotavljanjem spodbud za novoustanovljena podjetja in njihov nadaljnji razvoj, razvijanjem njihovega znanja in mrež ter zagotavljanjem ugodnega zakonodajnega okolja v skladu s pobudo za socialno podjetništvo⁵⁰ in akcijskim načrtom za podjetništvo 2020⁵¹;

⁴⁷ Kot je določeno v skupnih načelih o dejavnem vključevanju, ki jih je sprejel Svet 12. decembra 2008.

⁴⁸ Priporočilo Komisije 2011/442/EU o dostopu do osnovnega plačilnega računa, 18.7.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:190:0087:01:SL:HTML>.

⁴⁹ „Os socialno podjetništvo“ programa za socialne spremembe in inovacije (v višini 90 milijonov EUR) podpira razvoj trga socialnih naložb in omogoča lažji dostop do financiranja za socialna podjetja, tako da bodo na voljo lastniški kapital, navidezni lastniški kapital, posojilni instrumenti in nepovratna sredstva.

⁵⁰ Sporočilo Komisije, Pobuda za socialno podjetništvo, Ustvarjanje ekosistema za spodbujanje socialnih podjetij kot ključnih akterjev socialnega podjetništva in socialnih inovacij, COM(2011) 682 z dne 25. oktobra 2011.

- raziščejo in razvijejo inovativne načine zagotavljanja dodatnega zasebnega financiranja za socialne naložbe, na primer prek javno-zasebnih partnerstev.

Komisija bo podprla države članice s:

- spremljanjem reform pri izvajanju dejavnega vključevanja⁵² v okviru evropskega semestra, razvojem metodologije za referenčne proračune v letu 2013 in spremljanjem ustreznosti dohodkovne podpore, z uporabo navedenih referenčnih proračunov, ko se jih bo oblikovalo skupaj z državami članicami;
- pojasnjevanjem javnim organom in izvajalcem storitev, kako se pravila EU o državni pomoči, notranjem trgu in javnih naročilih⁵³ uporabljajo za socialne storitve, s pomočjo posodobljenega priročnika⁵⁴ in redno izmenjavo informacij z zainteresiranimi stranmi;
- pripravo priporočila o dobri praksi vključevanja Romov, ki temelji na izkušnjah držav članic in letnem poročanju o napredku pri izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov v okviru evropskega semestra. Olajševala jim bo vključevanje Romov z izmenjavo dobre prakse ter razvojem nadnacionalnega sodelovanja prek mreže nacionalnih kontaktnih točk za Rome;
- predstavitvijo zakonodajne pobude za izboljšanje dostopa do osnovnih plačilnih računov, povečanje preglednosti in primerljivosti bančnih stroškov ter olajšanje zamenjave bančnega računa;
- boljšim obveščanjem ljudi o njihovih pravicah prek uporabnikom prijaznejših smernic o socialni zaščiti in pomočjo pri vzpostavljanju storitev, prek katerih ljudje spremljajo svoje pokojninske pravice. Komisija bo poleg tega prispevala k preprečevanju diskriminacije na podlagi državljanstva, zmanjšala ovire, s katerimi se soočajo mobilni delavci, in sicer z direktivo, katere cilj bo boljša uporaba in uveljavljanje pravic do prostega gibanja;
- zagotovitev smernic državam članicam v letu 2013 glede uporabe inovacij na področju socialne politike pri izvajanju priporočil za posamezno državo. Te smernice bodo vključevale primere uporabe evropskih strukturnih skladov in Evropskega investicijskega sklada (EFI);
- predstavitvijo poročila v letu 2013 o izvajanju sporočila „Solidarnost na področju zdravja: zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v EU“⁵⁵.

2.3. Socialne naložbe skozi celo življenje posameznika

Podpora bi morala biti usmerjena na posebne potrebe, ki se pojavljajo v življenju: od otroštva, mladosti in prehoda iz šole k delu, starševstva, do starosti, od začetka do konca poklicne poti.

⁵¹ Sporočilo Komisije – Akcijski načrt za podjetništvo 2020, COM(2012) 795 z dne 9. januarja 2013.

⁵² Glej opombi 38 in 39.

⁵³ O predlogih Komisije za direktivo o javnih naročilih (COM(2011) 896 final) in direktivo o javnih naročilih naročnikov v vodnem, energetske in transportnem sektorju ter sektorju poštne storitve (COM(2011) 895 final) trenutno potekajo pogajanja.

⁵⁴ Priročnik za uporabo pravil Evropske unije o državnih pomočeh, javnih naročilih in notranjem trgu pri storitvah splošnega gospodarskega pomena, zlasti storitvah splošnega pomena na področju socialne varnosti.

⁵⁵ Sporočilo Komisije: „Solidarnost na področju zdravja: zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v EU“; COM(2009) 567 final.

Vseživljenjski pristop pomeni prilagajanje celostnih storitev ter denarnih dajatev in pomoči v kritičnih trenutkih življenja osebe ter preprečevanje težav, ki bi se lahko pojavile pozneje.

Priporočilo Komisije „Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“⁵⁶, ki je del tega svežnja, jasno kaže, kako so ciljno usmerjene socialne naložbe lahko del politike na osnovi pravic, ki temelji na univerzalnosti in katere cilj je zagotavljanje enakih možnosti.

Usmerjenost na otroke je ključno za trajnostno, učinkovito in konkurenčno gospodarstvo, temelječe na znanju, ter medgeneracijsko pošteno družbo. Ustreznost prihodnjih pokojnin je odvisna od človeškega kapitala tistih, ki so danes otroci. Brez ustreznega ukrepanja bi lahko daljšanje pričakovane življenjske dobe in krčenje aktivnega prebivalstva privedla do neravnovesja v strukturi porabe v korist dajatev za starost, splošnega zvišanja državnih proračunov in zmanjšanja razpoložljivih sredstev za otroke in mlade. Obstaja tudi široko soglasje, da sta kakovostna vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu (ECEC) učinkovit način za zmanjšanje šolskega osipa in izboljšanje prihodnjega šolskega uspeha, zdravja, prihodnjih zaposlitvenih možnosti in socialne mobilnosti.

Prekinitev kroga prikrajšanosti med generacijami zahteva aktiviranje vrste politik, ki podpirajo tako otroke kot njihove družine in skupnosti. To vključuje kombinacijo denarnih dajatev in storitev, enak dostop do kakovostnega izobraževanja, zmanjšanje osipa ter odpravo segregacije v šolah in zlorabe izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami.

Vlaganje v zdravje vse od mladih let omogoča ljudem, da ostanejo dlje aktivni in so boljšega zdravja, večja produktivnost delovne sile in zmanjšuje finančni pritisk na zdravstvene sisteme. Spodbujanje zdravja in preventivno zdravstveno varstvo sta še zlasti pomembna skozi celotno življenje. V tem okviru je pomembno poudariti tudi prednosti, ki izhajajo iz naložb v zdravje in varnost pri delu⁵⁷.

Sveženj Evropske komisije Za zaposlovanje mladih⁵⁸ se odziva na trenutne razmere visoke stopnje brezposelnosti mladih. V svežnju so predlagani sistemi, ki vsakemu mlademu človeku zagotavljajo kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, vajeništvo ali pripravništvo v štirih mesecih po nastopu brezposelnosti ali zaključku formalnega izobraževanja. To „jamstvo za mlade“ izboljšuje varnost zaposlitve v mladih letih s spodbujanjem prehajanja mladih od izobraževanja k zaposlitvi. Predlagani program Erasmus za vse⁵⁹ bo mladim tudi pomagal, da se bodo udeležili usposabljanja in pridobili spretnosti, ki jim bodo omogočili boljši osebni razvoj, pridobitev novih znanj in jezikovnih spretnosti ter izboljšanje njihovih poklicnih možnosti nasploh.

Pozneje v življenju politike na področju zdravja in aktivnega staranja ljudem omogočajo, da kar najboljše izkoristijo svoj potencial. Prispevki starejših k družbi kot negovalcev ali prostovoljcev se pogosto spregledajo in te dejavnosti bi morale biti deležne ustrezne podpore. Evropsko leto aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012 je povečalo ozaveščenost o prispevku starejših k družbi in je dalo politični zagon pobudam politike, na primer novemu zveznemu načrtu za starejše državljane v Avstriji.

Ta sveženj vključuje primere, kako se lahko potreba po dolgotrajni oskrbi obravnava s preprečevanjem, rehabilitacijo in ustvarjanjem več starostnikom prijaznih okolij ter z

⁵⁶ Glej priporočilo Komisije – Vlaganje v otroke – prekinimo krog prikrajšanosti, C(2013) 778.

⁵⁷ COM(2007) 62 final z dne 21. februarja 2007.

⁵⁸ Sporočilo Komisije, Za zaposlovanje mladih, COM(2012) 727 z dne 5. decembra 2012.

⁵⁹ Sporočilo Komisije – „Erasmus za vse: Program EU za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport“, COM(2011) 787 final z dne 23. novembra 2011.

razvojem učinkovitejših načinov zagotavljanja oskrbe⁶⁰. Splošno pomanjkanje delovne sile v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi bi bilo prav tako treba obravnavati prek pobud za spodbujanje zaposlovanja ter izboljšanje delovnih razmer na zdravstvenem področju. Dostopen in cenovno sprejemljiv prevoz ter možnosti prilagojenih stanovanj omogočajo tudi starejšim in invalidom, da sami čim dlje skrbijo zase, s čimer se zmanjšajo potrebe po dolgotrajni oskrbi.

Komisija poziva države članice, naj:

- izvajajo priporočilo „Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“ na integriran način s kombinacijo denarnih dajatev in storitev ter dostopom do kakovostnega zgodnjega izobraževanja ter zdravstvenih in socialnih storitev. Obravnavajo naj neenakosti v otroštvu z odpravo segregacije v šolah in zlorabe izobraževanja oseb s posebnimi potrebami. Vzgojo in izobraževanje v zgodnjem otroštvu (ECEC) naj naredijo opaznejšo in dostopnejšo v skladu z barcelonskimi cilji⁶¹ glede varstva otrok in cilji EU glede ECEC⁶². O napredku naj poročajo v nacionalnih programih reform. Uporabijo naj sredstva ESS, ESRR in EKSRRP za spodbujanje dostopa do zdravstvenih in socialnih storitev ter vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu;
- izvajajo priporočila o „politikah za zmanjševanje osipa“, za boj proti osipu pa razvijejo politike, ki temeljijo na tehtnih dejstvih in so celovite ter vključujejo preprečevalne, intervencijske in nadomestne ukrepe⁶³;
- uporabijo vodilna načela za aktivno staranje in solidarnost med generacijami⁶⁴ in indeks aktivnega staranja⁶⁵, ki spremlja starejše ljudi na področju zaposlovanja, njihove družbene udeležbe ter samostojnega življenja, ter možnosti evropskega partnerstva za inovacije za dejavno in zdravo staranje⁶⁶ za oceno, koliko starejši udeležijo svoj potencial.

Komisija bo podprla države članice z:

- izboljšanjem zbiranja longitudinalnih podatkov, s posebnim poudarkom na otrocih, za boljše prispevanje k razvoju in spremljanju socialnih politik z vseživljenjskim pristopom. O napredku bo poročala v okviru poročila o razvoju na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi;
- preskušanjem učinkovitosti pogojnih transferjev denarnih sredstev za vzgojo in izobraževanje v zgodnjem otroštvu v okviru raziskovalnega projekta, ki ga financira PROGRESS;

⁶⁰ Glej delovni dokument služb Komisije – *Long-Term Care in Ageing Societies – Challenges and Policy Options* SWD(2013) 41.

⁶¹ Leta 2002 je Evropski svet na vrhu v Barceloni določil cilje za zagotavljanje varstva otrok do leta 2010 za (1) vsaj 90 % otrok med 3. letom starosti in šoloobvezno starostjo ter (2) najmanj 33 % otrok, mlajših od treh let.

⁶² Do leta 2020 naj bi bilo vsaj 95 % otrok med četrtem letom starosti in starostjo, ko se začne obvezna šola, udeleženi v izobraževanju v zgodnjem otroštvu. Sklepi Sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“), Priloga I k Sklepom (UL C 119, 28.5.2009, str. 7).

⁶³ Priporočila Sveta z dne 28. junija 2011 o politikah za zmanjševanje osipa, UL 2011/C 191/01.

⁶⁴ Sklepi Sveta z dne 6. decembra 2012.

⁶⁵ Sinteza Evropske komisije in UN/ECE (objavljena bo v letu 2013), *Policy brief - Active Ageing Index*, na voljo na spletni strani: <http://europa.eu/ey2012>.

⁶⁶ Cilj evropskega partnerstva za inovacije za dejavno in zdravo staranje je povečati povprečno dobo zdravega življenja državljanov EU do leta 2020 za dve leti. Partnerstvo je del vodilne pobude „Unija inovacij“ strategije Evropa 2020.

- sodelovanjem v letu 2013 z Odborom za socialno zaščito pri poročilu o politikah dolgotrajne oskrbe, da bi se spodbudilo zdravo in aktivno staranje ter povečala zmogljivost za samostojno življenje ljudi vseh starosti, in sicer z uporabo vseh možnih novih tehnologij, vključno z e-zdravjem, in spremljanjem napredka pri vzdržni, ustrezni socialni zaščiti pred tveganji dolgotrajne oskrbe. Komisija bo pripravila tudi „priročnik za oblikovalce politike“ za države članice, s čimer jim bo pomagala pri oblikovanju strategij dolgotrajne oskrbe, pri tem pa se bo oprla na delo, ki ga bo v letih 2013–2014 izvedel Inštitut za tehnološka predvidevanja (IPT) Skupnega raziskovalnega središča Evropske komisije (JRC).

3. SMERNICE ZA UPORABO SKLADOV EU ZA OBDOBJE 2014–2020

Proračun EU bi moral „*usmerjati rast in ustvarjanje delovnih mest v Evropi, zlasti s spodbujanjem produktivnih naložb in naložb v človeške vire*“⁶⁷. Vendar pa se je delež sredstev EU, ki jih države članice dodeljujejo za zaposlovanje, razvoj človeškega kapitala ter zdravstvene in socialne politike – zlasti prek ESS – od leta 1989 zmanjšal. Zato je Komisija za obdobje 2014–2020 predlagala, da bi bilo treba vsaj 25 % sredstev kohezijske politike dodeliti za človeški kapital in socialne naložbe, tj. naložbe v ljudi v okviru ESS. Poleg tega je predlagala, da se vsaj 20 % celotnih sredstev ESS v vsaki državi članici dodeli tematskemu cilju „spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini“.

V programskem obdobju 2007–2013 je Evropski socialni sklad dosegel več kot 50 milijonov ljudi, med njimi več kot 4,5 milijona brezposelnih in 5 milijonov neaktivnih samo v letu 2011. Zagotovil je 75 milijard EUR v podporo ljudem pri uresničevanju njihovega potenciala prek pridobivanja boljših spretnosti in boljših poklicnih možnosti. Njegovi programi so pomagali ublažiti negativne učinke krize, ohraniti delovna mesta in zagotoviti pripravo na razmah gospodarstva. Evropski sklad za regionalni razvoj je dal na razpolago 18 milijard EUR za ukrepe socialnega vključevanja, v glavnem v podporo naložbam v izobraževanje, zdravstvo in socialno infrastrukturo.

Evropski strukturni in investicijski skladi (ESI)⁶⁸, zlasti ESS, kot tudi PROGRESS 2007–2013, program za socialne spremembe in inovacije (2014–2020) in Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD) so pomembni instrumenti za izvajanje strategije iz svežnja o socialnih naložbah v državah članicah. Finančna podpora iz kohezijske politike, katere cilj je krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije po vsej Uniji, bo še naprej pomembno orodje v programskem obdobju 2014–2020 za doseganje ciljev strategije Evropa 2020, skupaj s potrebnimi reformami in posodobitvijo, opredeljenimi v tem sporočilu.

V podporo vključujoči rasti je Komisija države članice pozvala, naj poskrbijo, da njihove politike zaposlovanja, razvoja človeškega kapitala, posodobitve javnih storitev, teritorialnih naložb in socialnega vključevanja odražajo priporočila za posamezno državo in osnovno analizo glavnih izzivov, opredeljenih v delovnih dokumentih služb Komisije, ki ocenjujejo nacionalne programe reform in programe za stabilnost⁶⁹. Financiranje v okviru Evropskega socialnega sklada⁷⁰ se lahko dopolni z dodatnim financiranjem iz ESRR, zlasti za vlaganje v infrastrukturo na področju zdravja, sociale, varstva otrok, nastanitve in izobraževanja ter kot

⁶⁷ Sklepi Evropskega sveta (7.–8. februarja 2013).

⁶⁸ Evropski socialni sklad (ESS), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP), Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo.

⁶⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_sl.htm.

⁷⁰ Glej delovni dokument služb Komisije – *Social Investment through the European Social Fund*, SWD(2013) 44.

podpora fizični in gospodarski oživitvi ogroženih mestnih in podeželskih skupnosti. Te naložbe lahko vplivajo na reformo socialnih politik, kot recimo z odpravljanjem segregacije izobraževalnih ustanov, prehodom na oskrbo v okviru skupnosti in integriranimi stanovanjskimi politikami.

Uredba o skupnih določbah⁷¹ (*Common Provisions Regulation – CPR*) določa prednostne naloge, ki jih je treba financirati iz skladov ESI. Skladi ESI bodo podprli izvajanje ustreznih priporočil za posamezno državo in nacionalne programe reform. Napredek pri doseganju ciljev politike bo spremljan v okviru evropskega semestra.

Države članice lahko uporabijo sklade ESI v podporo izvajanju političnih smernic iz tega sporočila, vključno s pomočjo socialnih inovacij, socialnega gospodarstva in socialnega podjetništva⁷². Posebna usmerjenost ESS – skupaj s podporo ESRR – na socialne inovacije⁷³ bo prispevala tudi k razvoju učinkovitejših socialnih politik, pri čemer bosta omogočena preizkušanje inovativnih pristopov in njihova širša uporaba.

Komisija bo predstavila podrobnejše smernice v okviru operativnih smernic, ki bodo objavljene do sredine leta 2013, o tem, kako lahko države članice kar najbolje uporabijo sklade ESI, da bi dosegle dogovorjene tematske cilje. Te smernice bodo prispevale k uresničitvi reforme politik ter vzdržnih in učinkovitih javnih storitev. Na primer na področju revščine otrok bodo navedle ukrepe, ki bi jih bilo treba izvesti v državi s številnim romskim prebivalstvom, nezadostnim zagotavljanjem varstva otrok in velikimi neenakostmi pri šolskem uspehu. Druge teme bodo na primer inovacije, varstvo otrok, zdravje, dezinstucionalizacija in aktivno vključevanje.

Poleg skladov ESI PSCI, okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje 2020, COSME⁷⁴ in program za zdravje prav tako vsebujejo posebne določbe za finančno podporo inovacijam na področju socialne politike. Zahvaljujoč ESS se lahko uspešne socialne politike, ki so bile preskušene v javnem in zasebnem sektorju, širše uporabijo. Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim bo državam članicam pomagal zagotoviti zadostna sredstva za preživljanje za reševanje vprašanja pomanjkanja hrane, brezdomstva in materialne deprivacije otrok. Nazadnje, sredstva EU se lahko na primer dopolnjujejo s sredstvi Svetovne banke, Razvojne banke Sveta Evrope in skupine Evropske investicijske banke.

Komisija poziva države članice, naj:

- dodelijo sredstva kohezijske politike in politike razvoja podeželja za razvoj človeškega kapitala, kar zlasti zajema zaposlovanje, socialno vključevanje, zmanjšanje teritorialnih neenakosti, aktivno in zdravo staranje, dostopnost socialnih, izobraževalnih in zdravstvenih storitev ter vseživljenjsko učenje. Sredstva bi morala zadostovati za izvajanje strukturnih sprememb, kakor so predlagane v priporočilih za posamezno državo, ob upoštevanju ciljev strategije Evropa 2020. Zagotovile naj bi,

⁷¹ Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, ki jih zajema splošni strateški okvir, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.

⁷² Glej delovni dokument služb Komisije – *Social Investment through the European Social Fund*, SWD(2013) 44.

⁷³ Komisija je v uredbi o kohezijski politiki v obdobju 2014–2020 predlagala naložbeno prednostno področje, namenjeno socialnemu gospodarstvu in socialnim podjetjem.

⁷⁴ Program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja.

da ukrepi, ki se financirajo iz skladov, ustrezno odražajo zadevna priporočila za posamezno državo in temeljijo na pristopu socialnih naložb;

- obravnavajo številne potrebe prikrajšanih ljudi, vključno tistih, ki živijo na revnih in odročnih območjih, z usklajenimi ukrepi iz skladov ESI;
- poiščejo načine za dopolnitev sredstev EU s financiranjem iz Svetovne banke, Razvojne banke Sveta Evrope in skupine Evropske investicijske banke;
- preizkusijo nove pristope (kot so inovacije na podlagi IKT) na področju socialnih politik, vključno prek PSCI, ter širše uporabijo najbolj učinkovite inovacije z uporabo skladov ESI;
- vključijo zainteresirane strani, zlasti organizacije civilne družbe, ki so blizu ciljnim skupinam, upravičenim do socialnih ukrepov, v načrtovanje in izvajanje ter jim olajšajo dostop do skladov.

Komisija bo podprla prizadevanja držav članic s:

- pripravo do sredine leta 2013 operativnih smernic politike za sklade ESI, ki bi v celoti izražale pristop socialnih naložb. Komisija bo na podlagi informacij držav članic v skladu z dogovori, določenimi v uredbah o strukturnih skladih, spremljala učinke in rezultate pri izvajanju programov. Če bi bilo izvajanje zaskrbljujoče, bo Komisija zadevo obravnavala z državami članicami znotraj postopkovnega okvira, ki ga določa uredba o skupnih določbah;
- omogočanjem pogostejše izmenjave znanja. Z državami članicami in Evropsko fundacijo za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer (Eurofound) bo razvila banko znanja v pomoč pri izmenjavi pridobljenih izkušenj, vključno z ugotovitvami politik in dobro prakso v okviru skladov ESI. Prek ESS bo podprla pripravo „zemljevidov revščine“, pri čemer bo opredelila lokalna območja večkratne in hude prikrajšanosti za zagotovitev, da bodo ukrepi koristili ciljni populaciji;
- krepitvijo zmogljivosti nacionalnih in regionalnih organov za izvajanje učinkovitih politik, ki spodbujajo tudi socialno podjetništvo, in sicer v okviru ESS.

4. CILJNO USMERJENE POBUDE EU

V tem poglavju Komisija predstavlja sklop pobud, ki so povzete v tem sporočilu ter so ključne za pripravo ciljno usmerjenega in integriranega pristopa na področju socialnih naložb.

4.1. Ukrepi za pospeševanje financiranja socialnih naložb

Komisija bo še naprej zagotavljala podporo prek strukturnih skladov, zlasti ESS, vendar se lahko uporabljajo novi finančni instrumenti, ki jih je treba izkoristiti, da se proračunska konsolidacija olajša z večjim vključevanjem zasebnega financiranja:

- *Podpiranje dostopa socialnih podjetij do financiranja: evropski skladi za socialno podjetništvo*

Kot navaja pobuda za socialno podjetništvo, imajo socialni podjetniki ključno vlogo pri spodbujanju socialnega vključevanja in naložb v človeški kapital. Vendar pa potrebujejo socialna podjetja lažji dostop do zasebnega financiranja, da lahko opravljajo svoje dejavnosti in se razvijajo. Komisija je poleg predloga podpornega sklada za socialna podjetja kot dela

programa za socialne spremembe in inovacije, ki se začne leta 2014, predlagala tudi uredbo⁷⁵ o uvedbi oznake Evropski sklad za socialno podjetništvo v pomoč vlagateljem, da zlahka prepoznajo sklade, ki podpirajo evropska socialna podjetja, in dostopajo do ključnih informacij o skladih za socialno podjetništvo. Predlagana uredba bo odstranila ovire za zbiranje sredstev v Evropi ter naredila naložbe enostavnejše in učinkovitejše. Nadalje bo Komisija razvila metodologijo za merjenje socialno-ekonomskih koristi, ki jih ustvarjajo socialna podjetja, in v začetku leta 2014 organizirala konferenco na visoki ravni za razširjanje dobre prakse pri podpiranju socialnega podjetništva.

- *Preučitev uporabe novih finančnih instrumentov*

Inovativno financiranje socialnih naložb s sredstvi iz zasebnega in tretjega sektorja je osrednjega pomena za dopolnitev prizadevanj javnega sektorja. Mikrofinanciranje ima lahko pri tem pomembno vlogo. Ustanavljanje novih malih podjetij je ključno za doseganje ciljev strategije Evropa 2020 na področju zaposlovanja in vključevanja. Vendar je ena od glavnih ovir za ustanavljanje podjetij pomanjkanje dostopa do finančnih sredstev, zlasti mikroposojil. Komisija je predlagala nadaljevanje mikrofinančnega instrumenta Progress v okviru programa za socialne spremembe in inovacije s proračunom približno 92 milijonov EUR z začetkom v letu 2014. S tem bo financirana gradnja zmogljivosti za ponudnike mikroposojil in olajšana finančna podpora za ljudi, ki želijo ustanoviti lastno malo podjetje, vendar imajo težave pri pridobivanju tradicionalnega posojila.

- *Obveznice s socialnim učinkom*

Ena od možnosti, ki bi jih bilo treba preučiti, so obveznice s socialnim učinkom, ki zasebne vlagatelje spodbujajo k financiranju socialnih programov z zagotavljanjem donosa iz javnega sektorja, če programi dosežejo pozitivne rezultate na področju sociale. Komisija bo države članice podprla z olajšanjem izmenjave izkušenj.

4.2. Podpiranje zadostnih sredstev za preživljanje/izboljšanje ozaveščenosti o socialnih pravicah

Komisija bo skrbela, da se bodo izvajale določbe za zaščito tistih, ki pomoč najbolj potrebujejo, ter izboljšala informacije za ranljive odjemalce in zagotovila ciljno pomoč ljudem iz prikrajšanih razmer, da bodo lahko opravili ozaveščene izbire:

- *Zagotavljanje zadostnih sredstev za preživljanje*

Večina držav članic ima neke vrste sistem minimalnega dohodka. Vendar se ustreznost tega sistema lahko pogosto izboljša. Raven mora biti dovolj visoka za dostojno življenje in hkrati pomagati ljudem, da so motivirani in pripravljeni na delo. Komisija bo v okviru evropskega semestra spremljala ustreznost dohodkovne podpore in v ta namen uporabila referenčne proračune, ko jih bo pripravila skupaj z državami članicami.

- *Krepitev in racionalizacija upravne zmogljivosti za zagotovitev pristopa „vse na enem mestu“*

Model „vse na enem mestu“ prispeva k učinkovitosti in uspešnosti sistemov socialne zaščite. Poenostavi organizacijo, izboljša izvajanje in poveča uporabo storitev. Ta pristop izboljša dostopnost uporabnikom prijaznih informacij, usklajevanje med različnimi vladnimi ravni in zmogljivosti, kar bi lahko zmanjšalo upravno breme za stranko in izvajalca. Komisija bo države članice podpirala prek olajšanja izmenjave dobre prakse, med drugim prek „banke

⁷⁵ Zakonodajni predlog Komisije – „Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o evropskih skladih za socialno podjetništvo“, COM(2011) 862 final z dne 7. decembra 2011.

znanja“, ki jo bo vzpostavila skupaj z Eurofoundom. Sredstva iz ESS bodo na voljo v okviru tematskega cilja „krepitev institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava“. Komisija bo posebno pozornost namenila tem pristopom pri nadaljnjem ocenjevanju izvajanja strategij dejavnega vključevanja v državah članicah.

- *Spodbujanje finančne vključenosti*

Plačilni računi so ključno orodje za udeležbo ljudi v gospodarstvu in družbi. Plače, dajatve in računi za stroške gospodinjstva se vedno pogosteje plačujejo prek bančnih računov. Bančni račun je ključen tudi za dostop do drugih osnovnih finančnih storitev, kot so potrošniška posojila, hipoteke, življenjsko zavarovanje, elektronska plačila in naložbe. V ta namen Komisija predlaga direktivo o dostopu do plačilnih računov z osnovnimi značilnostmi.

- *Zaščita ljudi pred finančnimi težavami*

Finančna kriza je razkrila škodo, ki jo lahko neodgovorno dajanje in najemanje posojil povzročita potrošnikom in posojilodajalcem. Potrošniki, ki kupijo lastnino ali najamejo posojilo, zavarovano z njihovim domom, morajo biti ustrezno obveščeni o možnih tveganjih, ustanove, ki opravljajo te dejavnosti, pa bi morale poslovati na odgovoren način. Komisija je objavila delovni dokument o nacionalnih ukrepih in praksah, da bi se izognili postopkom sodne razglasitve zapadlosti hipoteke⁷⁶. Poleg tega želi Komisija okrepiti varstvo potrošnikov s predlagano direktivo o kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine. >V začetku leta 2013 bo objavila tudi študijo, s katero bo opredelila in analizirala različne pravne metode in dobro prakso, da se okrepi varstvo potrošnikov. Te pobude so vse del preventivnega pristopa za zmanjšanje finančnih težav in reševanje problemov brezdomstva.

- *Energetska učinkovitost*

Nova direktiva o energetske učinkovitosti⁷⁷ spodbuja države članice, naj zahteve s socialnim ciljem vključijo v svoje nacionalne sisteme, upošteva posebne potrebe prikrajšanih ljudi in pomaga pri obravnavanju energetske revščine z zagotavljanjem inteligentnih števecv in informativnih obračunov, ki ranljivim odjemalcem ponujajo jasne, verodostojne in pravočasne informacije o njihovi porabi energije ter konkretnih možnostih za njeno zmanjšanje.

- *Izboljšanje dostopa do informacij za državljane*

Dostopne informacije, na primer o storitvah za iskanje zaposlitve, nadomestilih za primer brezposelnosti, otroških dodatkih, zdravstvenem varstvu ali študentskih štipendijah, so bistvenega pomena za enake možnosti in udeležbo državljanov v gospodarstvu in družbi. Da bi državljanom olajšala dostop do teh informacij, bo predlagana direktiva o dostopnosti spletišč organov javnega sektorja⁷⁸ zagotovila polno dostopnost niza spletišč javnega sektorja vsem državljanom, vključno z invalidi in starejšimi. Poleg tega bo Komisija ljudem zagotovila dostopnejše informacije o njihovih socialnih pravicah prek uporabniku prijaznih smernic socialne zaščite in pomagala vzpostaviti storitve za spremljanje njihovih pokojninskih pravic. Poleg tega bo podpirala boljšo uporabo in uveljavljanje pravic do prostega gibanja s predlagano direktivo, ki bo predstavljena v prvi polovici leta 2013.

⁷⁶ Delovni dokument služb Komisije – „National measures and practices to avoid foreclosure procedures for residential mortgage loans“, SEC (2011) 357 z dne 31. marca 2011.

⁷⁷ Člen 7(7a) in člen 10 Direktive 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES.

⁷⁸ Zakonodajni predlog Komisije – „Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dostopnosti spletišč organov javnega sektorja“, COM(2012) 721 final z dne 3. decembra 2012.

4.3. *Vlaganje v otroke/vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu*

Dodatno bi bilo treba razviti potencial vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu (ECEC), tako da bi se uporabila kot socialna naložba za odpravo neenakosti in izzivov, s katerimi se srečujejo otroci, in sicer prek zgodnjega ukrepanja:

- *Izboljšanje dostopa do varstva otrok*

Dostop do vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu (ECEC) ima pozitivne učinke skozi vse življenje, na primer v smislu preprečevanja osipa, izboljšanja zaposlitvenih možnosti in olajšanja socialne mobilnosti. Vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu sta ob zgodnjem ukrepanju ključnega pomena za reševanje izzivov, s katerimi se soočajo prikrajšani otroci. Poleg tega sta pomembna za odpravljanje ovir za udeležbo staršev na trgu dela. Priporočilo o vlaganju v otroke poziva, naj vzgoja in izobraževanje v zgodnjem otroštvu postaneta dostopnejša kot del celostne strategije za izboljšanje možnosti otrok, da bi se dosegli barcelonski cilji. Nadalje Komisija začne študijo s pregledom, kako lahko sistemi pogojnih transferjev denarnih sredstev podpirajo uporabo ECEC. Evropska komisija in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) tesneje sodelujeta pri pobudah politike z opredeljevanjem dobre prakse, da bi se izboljšali kakovost in dostopnost vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu v Evropi.

- *Zmanjšanje osipa*

Za osipnike je verjetneje, da bodo pristali med brezposelnimi ali jih bosta ogrožala revščina in socialna izključenost. Strategija Evropa 2020 določa cilj za zmanjšanje osipa pod 10 %. Vendar pa 13,5 % mladih še vedno prezgodaj opusti šolanje. Zmanjšanje osipa je med prednostnimi nalogami na področju naložb v okviru Evropskega socialnega sklada, ki ga države članice lahko uporabijo za oblikovanje politik v skladu z integrirano strategijo, določeno v priporočilu Sveta⁷⁹ iz leta 2011, vključno s preventivnimi ukrepi, intervencijskimi ukrepi in ukrepi za ponoven sprejem ljudi, ki so opustili šolanje. Novi program „Erasmus za vse“⁸⁰ za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport, ki upošteva potrebo po povečanju naložb EU na področju izobraževanja in usposabljanja, ter njegovo nadaljnje izvajanje lahko spodbudita pobude za vključujoče izobraževanje.

5. **ZAKLJUČEK – POT NAPREJ**

Kriza je pokazala tako medsebojno odvisnost gospodarstev EU kot tudi velike razlike glede zmogljivosti institucij trga dela in sistemov socialnega varstva pri odzivanju na šoke. Kriza je prav tako potrdila vlogo socialne politike in proračunov za splošno stabilnost EU. Čeprav so socialne politike predvsem v pristojnosti držav članic, lahko EU podpira in dopolnjuje dejavnosti držav članic.

Močnejše gospodarsko upravljanje in okrepljen proračunski nadzor v državah članicah že obstajata. Spremljati ju mora izboljšan nadzor politike na socialnih področjih, kar sčasoma zagotavlja krizno upravljanje, blaženje udarcev in ustrezno raven socialnih naložb v človeški kapital po Evropi. To je treba prav tako obravnavati v tekočih razpravah o socialni razsežnosti ekonomske in monetarne unije.

⁷⁹ Priporočilo Sveta (2011/C 191/01) o politikah za zmanjševanje osipa.

⁸⁰ Sporočilo Komisije – „Erasmus za vse: Program EU za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport“, COM(2011) 787 final z dne 23. novembra 2011.

Cilj svežnja o socialnih naložbah je preusmeritev politik držav članic k socialnim naložbam v sektorje, ki jih potrebujejo, da se zagotovita ustreznost in vzdržnost socialnih sistemov ter da se ta prizadevanja povežejo z boljšo uporabo skladov EU, predvsem ESS. Komisija poziva države članice, naj izvedejo ukrepe in smernice iz tega svežnja glede na tri glavne osi:

1. Krepitev socialnih naložb v okviru evropskega semestra

- Države članice so pozvane, naj okrepijo sodelovanje ustreznih zainteresiranih strani na vseh ravneh, zlasti socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe, pri posodobitvi socialne politike v okviru strategije Evropa 2020.
- Države članice so pozvane, naj v svojih nacionalnih programih reform odražajo smernice, določene v tem svežnju o socialnih naložbah, zlasti:
 - napredek pri večji osredotočenosti na socialne naložbe v svojih socialnih politikah, zlasti na področjih, kot so varstvo (otrok), izobraževanje, usposabljanje, aktivne politike trga dela, podpora za nastanitev, rehabilitacija in zdravstvene storitve;
 - izvajanje integriranih strategij dejavnega vključevanja, zlasti z oblikovanjem referenčnih proračunov, zagotavljanjem boljšega dosega dajatev in storitev ter s poenostavitvijo socialnih sistemov, na primer s pristopom „vse na enem mestu“ in odpravo prevelikega števila različnih vrst dajatev.
- Komisija bo reformo socialne zaščite in večji poudarek na socialnih naložbah ter dejavno vključevanje obravnavala v priporočilih za posamezno državo ter v okviru prihodnjih evropskih semestrov. Poleg tega bo Komisija države članice podprla prek okrepljenega spremljanja rezultatov, kateremu bo v sodelovanju z evropskim statističnim sistemom posvetila večjo pozornost, pri čemer bo poskrbela, da bodo statistike⁸¹ o revščini in rezultati socialne in zdravstvene⁸² politike boljše kakovosti in pravočasno predložene.

2. Boljša uporaba sredstev EU v podporo socialnim naložbam

- Države članice so pozvane, naj ustrezno upoštevajo razsežnost socialnih naložb pri načrtovanju skladov EU, zlasti ESS, za obdobje 2014–2020. To vključuje preučevanje inovativnih pristopov k financiranju in finančnemu inženiringu, učenje iz izkušenj, kot so tiste glede socialnih obveznic, mikrofinanciranja in podpore za socialna podjetja.
- Komisija bo aktivno podpirala države članice pri načrtovanju na podlagi smernic iz tega svežnja in dodatnih operativnih tematskih smernic, na primer za socialne inovacije, deinstitucionalizacijo in zdravje.

3. Poenostavitev upravljanja in poročanja

- Države članice so prek zadevnih odborov pozvane, naj pripravijo predloge za okrepitev socialne razsežnosti strategije Evropa 2020, in sicer z boljšo povezavo z obstoječimi postopki, kot sta na primer odprta metoda koordinacije in boljše poročanje o delovanju socialnih sistemov držav članic. Komisija bo dodatno okrepila

⁸¹ Izboljšati standardno dostavo podatkov SILC, zagotavljati spremenljivke o pomanjkanju in oceno finančnega položaja na koncu referenčnega leta, hitreje in po možnosti na medletni osnovi zbirati podatke o mesečnih dohodkih gospodinjstva in raziskati možnosti za razvoj letnega modula o preživetvenih strategijah.

⁸² Z uporabo kazalnikov zdravja Evropske skupnosti (ECHI).

instrumente usmerjanja in spremljanja ter pri tem upoštevala obstoječa orodja upravljanja na makroekonomskem, fiskalnem in zaposlovalnem področju, da bi se zmanjšale in odpravile razlike v zvezi s socialnimi politikami. Primerjalne analize in spremljanje uspešnosti bodo del tega postopka, ki temelji na prikazu uspešnosti socialne zaščite⁸³.

- Komisija bo tesno sodelovala z državami članicami v okviru zadevnih sestav Sveta, Odbora za socialno zaščito in drugih ustreznih odborov za spodbujanje premisleka ter bo nadaljevala dialog z vsemi zadevnimi zainteresiranimi stranmi, zlasti v okviru letne konvencije platforme za boj proti revščini in socialni izključenosti.

⁸³ Dokument Sveta 13723/12: Prikaz uspešnosti socialne zaščite ponazarja statistično značilna letna odstopanja („socialne trende, ki jih je treba spremljati“) s pomočjo ključnih kazalnikov, dogovorjenih kot del sistema kazalnikov socialne zaščite, in omogoča tematski nadzor socialnih trendov, ki jih je treba spremljati.